

FORMAREA COMPETENȚELOR DE LECTURĂ LA ELEVII DIN CICLUL PRIMAR

SÂRBU Svetlana, doctor în pedagogie, învățător, grad didactic superior,
Instituția Publică Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi”, or. Chișinău

Rezumat. *Cartea reprezintă o sursă a inteligenței omenești, înglobând în filele ei cunoștințe, sensibilitate, fapte pe care le păstrează intacte un timp nedefinit. Cartea este învățătorul care te conduce la bine, te face să te bucuri, să râzi și să plângi. O carte te îndrumă spre alte cărți și toate împreună formează baza trainică a culturii noastre. Toate celelalte mijloace de răspândire a cunoștințelor rămân subordonate cărții și subordonate vor rămâne oricât de mult se vor perfecționa procedeele tehnice. Prin toate compartimentele ei, lectura își aduce contribuția la dezvoltarea gândirii și la modelarea sentimentelor, asigurând școlarului suportul evoluției sale intelectuale, precum și posibilitatea integrării în viața socială. Cu toată amploarea pe care au luat-o mijloacele tehnice în difuzarea culturii, cartea a rămas un mijloc important de autoinstruire. Ea angajează valori formativ-educative, care își pun amprenta pe întregul comportament al cititorului.*

Abstract. *The Book represents the storage of human knowledge, it contains the full range of information, tenderness, acts which it keeps intact for an undefined period of time. The book is the teacher who guides you on the right path, it can make you sad and sometimes bursts you into laughter or crying. The books links to other books which together form a durable base for our culture. Other types of means for spreading information are subordinated directly to the book and will remain by that during the improving of technology. Through its diversity lecture contributes to the evolution of thinking and slight change of emotions, which insures the pupil with full moral support of his ingenious evolution as well as the possibility of integrity in the social life.*

Cuvinte cheie: *lectură, competența, comunicare, învățare și abilități.*

Keywords: *reading, competences, communication, learning and abilities.*

Cartea reprezintă o sursă a inteligenței omenești, înglobând în filele ei cunoștințe, sensibilitate, fapte pe care le păstrează intacte un timp nedefinit. Cartea este învățătorul care te conduce la bine, te face să te bucuri, să râzi și să plângi. O carte te îndrumă spre alte cărți și toate împreună formează baza trainică a culturii noastre. Toate celelalte mijloace de răspândire a cunoștințelor rămân subordonate cărții și subordonate vor rămâne oricât de mult se vor perfecționa procedeele tehnice. Prin toate compartimentele ei, lectura își aduce contribuția la dezvoltarea gândirii și la modelarea sentimentelor, asigurând școlarului suportul evoluției sale intelectuale, precum și posibilitatea integrării în viața socială. Cu toată amploarea pe care au luat-o mijloacele tehnice în difuzarea culturii, cartea a rămas un mijloc important de autoinstruire. Ea angajează valori formativ-educative, care își pun amprenta pe întregul comportament al cititorului.

Astfel, cititul reprezintă unul dintre cele mai de preț instrumente ale activității intelectuale. Formarea și cultivarea gustului pentru lectură reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale

orelor de limba și literatura română. A înțelege literatura înseamnă a avea puterea de a raporta impresiile, trăirile autorului la propria experiență de viață, a stabili legături cu simțămintele și emoțiile pe care le generează lectura cărții. Cartea citită în copilărie rămâne prezentă în amintire aproape toată viața și influențează asupra dezvoltării ulterioare a personalității. Succesul în lectura particulară a elevilor este asigurată în mod deosebit de capacitatea elevilor de a înțelege, prin efort propriu mesajul celor citite și anume:

- Lectura are ca scop să dezvolte gustul elevilor pentru citit, să-l facă să iubească cartea, să le satisfacă interesul pentru a cunoaște viața, oamenii și faptele lor.
- Lectura contribuie la îmbogățirea cunoștințelor, la formarea unui vocabular activ, bogat și nuanțat, la dezvoltarea gustului estetic.
- Lectura oferă copilului posibilitatea de a-și completa singur cunoștințele și de a le dezvolta.
- Lectura contribuie la formarea și modelarea caracterelor, la stimularea dorinței de cunoaștere, a aspirației spre a fi mai buni.

Rolul important deținut de lectură ca activitate intelectuală este determinat de contribuția sa la dezvoltarea personalității copilului din mai multe puncte de vedere:

- *Sub aspect cognitiv* îmbogățește orizontul de cultură al elevilor;
- *Sub aspect educativ* le oferă exemple de conduită morală superioară, le prezintă cazuri de comportamente care-l îndeamnă la reflecții, pentru a distinge binele de rău și a urma binele;
- *Sub aspect formativ* le dezvoltă gândirea, imaginația, capacitatea de comunicare.

Lectura cere muncă organizată de îndrumare, control și evaluare. Folosind caracterul divers al lecturii, învățătorul trebuie să dezvolte gusturile și înclinațiile, să direcționeze asupra operelor cu importanță deosebită și să coreleze lectura cu celelalte obiecte de învățământ și cu evenimente curente. Varietatea de texte literare reprezintă un suport material ce poate asigura dezvoltarea vocabularului și a limbajului literar, a activității, precum și dezvoltarea capacității intelectuale, imaginative și motivaționale.

Lecturile literare, prin accesibilitatea lor, îi apropie de realitate, le oferă o diversitate de informații și experiențe umane, modele morale, emoții și sentimente. Prin lectură elevul este condus să-și formeze capacitatea de a surprinde, de a descoperi conținuturi și forme ale realității, exprimate într-o multitudine de modalități de expresie, de a le asocia unele cu altele, ceea ce le permite să-și extindă astfel aria cunoașterii. Cititul, în sens larg, este cel mai bun drum spre cunoaștere. Lectura, înțelegerea și interpretarea textului, trebuie să devină practici și preocupări obligatorii ale învățătorilor, indiferent de disciplină. Lectura literară contribuie la lărgirea orizontului cultural al elevilor, mărește înțelegerea textelor literare, formează obișnuința de a citi, creează la elevi capacitatea de a se orienta singuri spre o lectură folositoare. În scopul formării capacităților și competențelor elevilor pentru lectură, învățătorii trebuie să organizeze diverse activități. Succes va avea lectura dacă va fi exersată atât în mod tradițional, cât și la fiecare disciplină de studiu. Activitatea de lectura este mai reușită atunci, când este utilizat un set de întrebări care contribuie la înțelegerea textului :

Întrebări care evaluează cunoștințele existente. Înainte de a citi pasajul, elevului îi pot fi propuse un set de întrebări despre subiectul pasajului, pentru a observa în ce măsură elevul are cunoștințe anterioare despre subiect.

Întrebări care verifică vocabularul, solicită cunoașterea vocabularului. Cunoștințele de vocabular sunt o parte importantă a înțelegerii.

Întrebări care verifică reținerea informațiilor din text. Unele întrebări cer elevului să-și amintească informațiile importante din text. Acestea se referă la ideile care au fost menționate explicit, la enunțuri cheie, precum și la detalii care vin în sprijinul construirii textului.

Întrebări care solicită formularea de deducții. Întrebări care se adresează elevului după ce acesta a citit textul. Solicită operarea unor deducții pentru a construi sensul acolo unde ideile nu au fost explicate în text. Important este și dialogul cu elevii, adresarea unor întrebări care să încurajeze exprimarea opiniilor. Întrebările pot sonda experiențele personale ale elevilor, creându-se o legătură emoțională față de textul citit.

Lectura este un proces complex care începe în clasa I cu formarea deprinderii de a citi corect, conștient, cursiv și expresiv, continuând apoi cu deprinderea de interpretare a textului citit. Pentru îmbunătățirea competențelor de lectură, învățătorul nu trebuie să angajeze elevii în învățarea mecanică și pasivă, ci va conștientiza citirea, a cărei tehnică o va consolida și stabiliza în scopul dobândirii unor instrumente de lucru cu cartea, prin exersarea, încurajarea și formarea dorinței de lectură, recurgerea la texte literare accesibile vârstei și ritmul de achiziție al fiecărui copil. Deși nu pot fi date rețete, scheme, șabloane având în vedere specificul disciplinei, ca formă de cunoaștere prin mijlocirea imaginii artistice, nu trebuie ignorate cerințele psiho-pedagogice care determină eficiența în dirijarea procesului de însușire a tehnicii lecturii. Trebuie avute în vedere următoarele cerințe psiho-pedagogice:

- asigurarea unei permanente interferențe între toate componentele studiului limbii române la cl. I-V;
- corelarea conținuturilor cu obiectivele psiho-pedagogice și cu cele specifice;
- selectarea și dezvoltarea volumului de informație;
- definirea clară a obiectivelor generale și operaționale;
- utilizarea celor mai potrivite metode și procedee în realizarea obiectivelor propuse;
- concordanța deplină dintre obiective, conținuturi, strategii didactice și posibilitățile de învățare proprii elevilor de această vârstă.

Pentru îmbunătățirea competențelor de lectură în ciclul primar, ca proces lingvistic, învățătorul trebuie să fie preocupat ca elevii să știe să comunice atât oral, cât și în scris. Spre succes se va ajunge dacă la orele de limbă și literatură română se va urmări:

- exersarea citirii și anume se va insista pe fluența, ritmul citirii și intonația adecvată;
- antrenarea elevilor pentru lectura textelor literare de scurtă întindere sau citirea selectivă a unor fragmente semnificative;
- citirea cu voce tare în ritm cerut de specificul de învățare;
- dirijarea și verificarea lecturii în permanență atât de învățător, cât și de părinți;

- evaluarea periodică a vitezei cititului urmărindu-se evoluția formării deprinderilor de citire rapidă și corectă;
- asimilarea activă și conștientă a celor comunicate în scris sau oral care să permită efectuarea unei lecturi funcționale;
- stimularea străduinței elevilor de a parcurge un text pentru a căuta răspunsuri la întrebări sau pentru a desprinde idei esențiale.

Motivarea elevilor pentru lectură depinde de efortul învățătorului. Rolul învățătorului este de a urmări nu numai „cât”, ci și „ce” și „cum” citesc elevii. Nu numărul mare de cărți citite contează, ci valoarea artistică și educativă a acestora. Obiectivul important este formarea gustului pentru lectură. Odată format, se poate transforma într-o adevărată pasiune, care se poate resimți toată viața. Îndrumarea lecturii elevilor este o acțiune dificilă și de durată. În ciclul primar se pot folosi diverse forme de îndrumare a lecturii, cum ar fi :

- expunerea prin povestire;	- conversația sau dezbateră;
- citirea expresivă a învățătorului;	- lecții de popularizare a cărți;
- întâlniri cu scriitorii;	- șezători și concursuri literare;
- expoziții de carte cu tematici;	- recenzia unor cărți;
- biblioteca clasei și a familiei;	- medalion literar consacrat aniversării unui scriitor.

Aceste forme contribuie la formarea și dezvoltarea gustului pentru lectură, îmbogățirea și activizarea vocabularului precum și la dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă a elevilor. Îndrumarea lecturii se realizează și prin organizarea unei biblioteci a clasei, a tabelului de consemnare a lecturilor citite și produsele elevilor adunate în *portofoliul de lectură*. Acesta poate conține:

- jurnalul de lectură, liste de întrebări și răspunsuri pe marginea unui text, citate din texte preferate;
- fișe de identitate a personajelor, scurte caracterizări ale acestora, interviuri imaginare cu personaje;
- fișe de lectură, fișe de lucru, repovestiri, eseuri, ilustrate la texte;
- recomandări pentru lectura suplimentară colectivă pentru un anumit timp.

Pentru realizarea cu succes a organizării și îndrumării lecturii elevilor este necesară o strânsă colaborare între școală și familie. Școala are menirea de a forma un lector competent, dar și un cititor activ pentru tot parcursul vieții. Limba română ca limbă maternă și ca disciplină de studiu, ocupă locul central în ansamblul general de pregătire a elevilor, fiind principalul mijloc de comunicare și de informare.

Bibliografie

1. Cornea, P. Introducere în teoria lecturii. Iași: Editura Polirom, 2002.
2. Stancu, A. Aspecte metodice ale predării literaturii în ciclul primar. București: Editura „Sfântul Ierarh Nicolae”, 2010.
3. Șincan, E., Alexandru Gh. Lecturi literare pentru ciclul primar. Îndrumător metodic pentru învățători, părinți și elevi. Craiova: Editura: Gheorghe Alexandru, 1993.
4. Șerdean, I. Didactica limbii române în școala primară. București: Editura Corint, 2002.